

K O S K E
KESKI-SUOMEN
SOSIAALIALAN
OSAAMISKESKUS

**KESKI-SUOMEN
SOSIAALIALAN
OSAAMISKESKUKSEN
KANNATUSYHDISTYS RY:N
TOIMINTASUUNNITELMA
VUODELLE 2009**

Julkaisija

Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus

Käyntiosoite

Matarankatu 4, Jyväskylä

Postiosoite

PL 35 (MAT), 40014 Jyväskylän yliopisto

www.koskeverkko.fi

Painopaikka

Tekevä, Jyväskylä 2009

SISÄLLYS

1	KOSKEN ARVOT, TAVOITTEET JA TOIMINTA	4
2	TOIMINNAN YLEISET LINJAUKSET	6
3	SUBSTANSSIALUEIDEN TYÖSKENTELY	10
3.1	Lasten ja perheiden tukemiseen suuntautuva työ	10
3.1.1	Lasten ja perheiden hyvinvointipalveluiden kehittämishanke Itä- ja Keski-Suomessa	10
3.1.2	Kiertävä lastensuojelun erityissosiaalityöntekijä	13
3.1.3	Lastensuojelun moniammatillinen asiantuntijaryhmä	14
3.1.4	Aikuisystävätoiminnan arviointihanke	15
3.2	Varhaiskasvatustyö	15
3.2.1	Varhaiskasvatuksen kehittämissyksikkö (VARKE)	15
3.2.2	Kiertävän erityislastentarhanopettajan työ	17
3.3	Vammaistyö	18
3.3.1	Keski-Suomen ja Pohjanmaan maakuntien verkostoitunut vammaistyön kehittämissyksikkö –hanke POKEVA	19
3.3.2	Henkilökohtaisen avun keskus HAVU	21
3.4	Vanhustyö	22
3.4.1	Vanhusasiavaltuutettu – hanke	23
3.4.2	Vanhusten asumisen uudet ratkaisut ja asumisen varhainen tuki – hanke	23
3.5	Aikuissosiaalityö	24
3.5.1	Aikuissosiaalityön kehittämishanke	24
3.5.2	Osaamisen kehittäminen rahapeliongelmiin ehkäisyssä ja hoidossa	25
3.6	Päihdetyö	26
3.6.1	Päihdefoorumi	26
3.6.2	Päivän selvään päihdehuoltoon –hanke	27
3.7	Koulutusyhteistyö	27
4	SOSIAALIASIAMIESTOIMINTA	28
5	SOSIAALIPÄIVYSTYKSEN KOORDINOINTI	29
6	VIESTINTÄ	30
6.1.1	Kosken viestintä	30

	6.2 SosKes – hanke / Sonette - yhteisöverkko	31
7	SOSIAALIPOLIITTINEN VAIKUTTAMISTYÖ	32
8	OSAAMISKESKUKSEN SISÄINEN TYÖ JA HENKILÖSTÖJOHTAMINEN	33
9	OSAAMISKESKUKSEN TALOUS	34

1 KOSKEN ARVOT, TAVOITTEET JA TOIMINTA

Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen työn perustana ovat yhteisesti pohditut periaatteet. Keskeiset arvomme ovat **avoimuus, luotettavuus ja tasa-arvo**.

Avoimuudella tarkoitamme sitä, että toimintamme ja keskustelufoorumimme ovat avoimia kaikille sosiaalialan ammattilaisille ja muille toimijoille. Kokoamamme, tuottamamme ja välittämämme tiedon tulee olla kaikkien kiinnostuneiden saatavilla. Avoimuus tarkoittaa myös avoimuutta uusille ideoille ja ajatuksille sekä kykyä kuulla ja kuunnella muita.

Tasa-arvo toteutuu Kosken työssä parhaiten rohkaisemalla alan toimijoita osallistumaan ja tuomaan esille ajatuksiaan koulutustaustastaan, ammattiasemastaan tai toimijatahostaan riippumatta. Tasa-arvo toteutuu myös siten, että kohtelemme kaikkia alan toimijoita yhtä arvokkaina.

Luotettavuus tarkoittaa sitä, että teemme sen, mitä lupaamme ja teemme sen niin hyvin kuin osaamme. Se toteutuu myös siten, että lupaamme vain sen, mitä kykenemme tekemään. Kosken työntekijän on kyettävä sanomaan rehellisesti myös 'en tiedä' mutta lisättävä siihen, 'otan selvää asiasta'. Kosken jakaman ja välittämän tiedon pätevyyteen on voitava luottaa.

Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen tavoitteena on olla keskisuomalaisen väestön tarpeista lähtevä arvostettu sosiaalialan kehittämisen yhteisö, joka tarjoaa alan ammattilaisille ja muille toimijoille pysyvän ja joustavan kehittämisrakenteen.

Tätä tavoitetta toteutamme vuonna 2009 seuraavan toiminnan avulla:

1. Tuemme sosiaalialan pitkäjänteistä kehittämistyötä

- Kannamme omalta osaltamme vastuuta Keski-Suomen maakunnan hyvinvointipalveluiden palvelurakenteiden uudistamisesta yhteistyössä kuntien kanssa.
- Koordinoimme Keski-Suomen sosiaalialan kehittämistyötä niin, että yksittäisten hankkeiden toiminta muodostaa tuloksellisen jatkumon. Huolehdimme siitä, että kehittämistoimet liittyvät Kansalliseen sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämisohjel-

maan, Keski-Suomen maakuntasuunnitelmaan ja muuhun alueelliseen kehittämistyöhön.

- Kehitämme ja kokeilemme maakunnallisia toimintamalleja ja hyviä käytäntöjä yhteistyössä eri palvelun järjestäjien ja toimijoiden kanssa.
- Hyödynnämme valtakunnallista ja kansainvälistä kehittämistietoa ja –verkostoa Keski-Suomessa.

2. Kokoamme, yhdistämme ja välitämme sosiaalialan tieteellistä ja kokemuksellista tietoa

- Järjestämme yhteisiä kehittämis- ja keskustelufoorumeita käytännön toimijoille, tutkijoille ja koulutuksen järjestäjille.
- Edistämme sosiaalialan soveltavaa ja monitieteistä tutkimusta.
- Sanoitamme sosiaalialan hiljaista tietoa kehittämisen tueksi yhdessä käytännön toimijoiden kanssa.
- Tarjoamme yhteisen oppimistilan- ja rakenteen eri osapuolten käyttöön.

3. Vahvistamme ammattitaitoa sosiaalialalla

- Tuotamme ja kehitämme sosiaalialan työmenetelmiä sekä konsultaatiokäytäntöjä ja –palveluita.
- Ylläpidämme Sonette yhteisöverkkoon koottuja tieto- ja asiantuntijapankkeja.
- Kokeilemme yhteistyössä oppilaitosten ja työelämän kanssa Sosiaalialan opetusklinikka käytännön opetuksen ja harjoittelun kehittämiseksi.
- Haravoimme koulutustarpeita täydennyskoulutustarpeen paikallistamiseksi ja osuvien täydennyskoulutusmallien kehittämiseksi.
- Ylläpidämme maakunnallista koulutuskalenteria koulutustarjonnan koordinoimiseksi.

4. Olemme sosiaalipoliittinen vaikuttaja

- Vastaamme osaltamme Keski-Suomen sosiaali- ja terveydenhuollon alueellisen koordinaatioryhmän toiminnasta ja alueellisen kehittämissuunnitelman tekemisestä.
- Nostamme esille sosiaalialan asiantuntemuksen ja työskentelemme yhdessä kuntien ammattilasten kanssa kunta- ja palvelurakennemuutoksen toteuttamiseksi.
- Edistämme eettisten ja sosiaalisten kysymysten julkista pohdintaa
- Panostamme yhteistyöhön kansalaislähtöisen järjestökentän kanssa.
- Tuomme esiin koko Keski-Suomen maakunnan väestön tarpeita ja jatkamme kuntakierrosta.

2 TOIMINNAN YLEISET LINJAUKSET

Sosiaali- ja terveydenhuollon meneillään olevat uudistukset, PARAS-hanke, KASTE-ohjelma, terveydenhuoltolain uudistus, sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisen lain säätäminen ja valtion laitosten yhdistämisohjelma asettavat myös alueelliselle ja kunnalliselle kehittämistoiminnalle uusia haasteita. Näitä ovat mm:

- ✓ peruspalveluiden vahvistaminen ja peruspalvelulähtöinen kehittämistyö
- ✓ sosiaalihuollon perus- ja erityispalveluiden suhteiden ja järjestämistavan tutkimus ja uudelleenmäärittely
- ✓ työelämän, kehittämistoiminnan, tutkimuksen ja opetuksen entistä tiiviimpi kytkeä
- ✓ sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisen kehittämistoiminnan organisointi
- ✓ kuntien yhteistoiminnan vahvistaminen sosiaali- ja terveyspalveluiden suunnittelussa, järjestämisessä ja kehittämisessä
- ✓ sosiaalihuollon eettisten perusteluiden selkiyttäminen

Vuoden 2009 toimintaa suuntaa edelleen kunta- ja palvelurakennemuutistus. Keski-Suomessa astuu vuoden 2009 alussa voimaan useita suuria kuntarakenteen muutoksia, kuten Jyväskylän, Jyväskylän maalaiskunnan ja Korpilahden kuntaliitos, Jämsän ja Jämsänkosken kuntaliitos ja siihen liittyvä yhteistoiminta-alue Kuhmoisten kunnan kanssa sekä Saarijärven, Karsulan, Kannonkosken, Kivijärven ja Kyyjärven sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoiminta-

alue. Samassa yhteydessä Pylkönmäen kunta liittyy Saarijärven kaupunkiin. Kun Keski-Suomen kuntarakenne muuttuu näin radikaalisti, asettaa se myös sosiaali- ja terveystoimen uusiin puitteisiin. Palveluiden uudelleenorganisointi on jo vuoden 2008 aikana vaatinut suuren työn mutta sitä on jatkettava edelleen. Ei riitä, että palvelut vain yhdistetään, vaan tavoitteena on niiden parantaminen. Tässä työssä osaamiskeskukselta odotetaan tukea. Tuen antamiseen on varauduttu siten, että sekä perus- että hankerahoitusta käytetään tähän työhön runsaasti. Hankkeet on suunniteltu uusia palvelurakenteita kehittäviksi.

Osaamiskeskuksen työ sosiaalihuollon erityisosaamisen ja -palveluiden kehittämisen ja tuottamisen osalta vahvistuu vuonna 2009. Uutena työntekijänä Koskessa aloittaa kiertävä erityislastentarhanopettaja. Hänen työnsä suuntautuu Kannonkosken, Karstulan, Kinnulan, Kivijärven, Kyyjärven ja Saarijärven kuntiin. Myös uuden lastensuojelulain mukainen Keski-Suomen lastensuojelun moniammatillinen asiantuntijaryhmä aloittaa toimintansa Koskessa. Vammaistyön maakunnallista yhteistyötä lähdetään parantamaan Henkilökohtaisen avun keskuksen toimintaa kokeilemalla.

Palvelurakennemuutoksen tasolla sosiaalihuollon erityisosaamisen turvaamista ja erityispalveluiden järjestämistä suunnitellaan säädettäväksi osana sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistä lakia. Lakiehdotus on tulossa käsittelyyn jo vuoden 2009 alkupuolella. Lakiuudistus sisältää myös sosiaali- ja terveydenhuollon pysyvän kehittämisrakenteen. Nämä molemmat seikat tulevat vaikuttamaan suuresti sosiaalialan osaamiskeskusten toimintaan. Samassa yhteydessä saatetaan säätää myös osaamiskeskusten maantieteellisistä rajoista. Näiden uudistusten seuraaminen ja niihin vaikuttaminen on vuoden 2009 keskeisimpiä tehtäviä.

Meneillään olevan Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen kehittämisohjelman KASTEen alueellisen kehittämissuunnitelman yhteydessä on tehtävä suunnitelma pysyvästä alueellisesta kehittämisrakenteesta. Tähän työhön odotetaan osaamiskeskuksilta isoa panosta. Oheista osaamiskeskusjohtajien työstämää kuvaa 11. on jo alustavasti käsitelty Itä- ja Keski-Suomen alueellisen johtoryhmän kokouksessa. Sen pohjalta on päätetty jatkaa kehitystyötä vuoden 2009 aikana.

Kuvassa on lähdetty liikkeelle sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalveluista ja ajateltu erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisiä alueita vanhustenhuoltoa, lasten, nuorten ja perheiden palveluita, mielenterveystyötä, vammaispalveluita ja päihdetyötä. Tässä mallissa kehittämistyö on vahvassa kytköksessä kuntien tai muiden palveluntuottajien palvelutuotantoon. Sosiaali- ja terveydenhuollon kehittäminen on siinä asetettu tasavertaisesti rinnakkain. Sosiaalialan osaamiskeskusten toimialaa on kuviossa laajennettu kattamaan myös peruster-

¹ Kuviossa, joka on tarkoitettu keskustelun avaukseksi, on katkoviivalla merkitty sellaiset asiat, joita ei vielä ole olemassa. Ne ovat esimerkiksi KASTE-ohjelmassa, työryhmien esityksissä tai ideatasolla.

veydenhuolto. Laajennus edellyttäisi luonnollisesti perusterveydenhuollon osaajien rekrytointia ja resurssointia osaamiskeskusiksi. Sosiaalialan osaamiskeskusten nykyisten tehtävien lisäksi uusien osaamiskeskusten tehtäviin voisi kuulua esimerkiksi peruskuntien alueellisen sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämis- ja kehittämissuunnitelman/sopimuksen tekemisen koordinointi sekä alueellisen sosiaali- ja terveydenhuollon eettisen neuvottelukunnan työn organisointi.

Kuvio 1. Asiakastyön kehittäminen uusissa palvelurakenteissa

Uusi 'Sosiaali- ja terveysalan osaamiskeskus' olisi luonteva perusterveydenhuollon yksikön² sijoituspaikka. Näin siksi, että osaamiskeskustoiminta on kuntien, oppilaitosten ja muiden keskeisten alan toimijoiden alueellisesti ohjaamaa toimintaa. Jos perusterveydenhuollon yksikkö on erikoissairaanhoidossa, kuten Terveystieteiden tutkimuskeskuksen ehdotuksessa esitetään, saattavat suunnittelun lähtökohdaksi tulla erikoissairaanhoidon toimintatapa ja tarpeet. Osaamiskeskusten toimintamallilla on tähän asti kyetty välttämään sellaisia peruskuntien ja alueellisen toimijan välisiä kiistoja, joita sairaanhoitopiirien ja kuntien välillä tyypillisesti esiintyy.

Kuntien asiakastyön yksiköiden, uusien osaamiskeskusten ja oppilaitosten yhteistyöllä rakentuvat kehittämisyksiköt/kehittäjäterveyskeskukset ja opetuslinjat/opetusterveyskeskukset sijoittuisivat kehittämisrakenneasiakas- ja kehittämisjärjestelmän välimaastoon. Uuden Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen ja sen alueyksiköiden yhteistyö alueellisen kehittämistoiminnan kanssa tulisi varmistaa. Tällaisella rakenteella voitaisiin turvata sekä sosiaali- että perusterveydenhuollon kehittyminen. Se voisi helpottaa myös työvoiman saatavuutta. Jos tällainen rakenne toimisi koko maassa, se takaisi nykyistä paremmin alueellisen tasa-arvon.

Kun sosiaalialan osaamiskeskusten asemasta vuonna 2009 luultavasti säädetään uudelleen, on tärkeää, että osaamiskeskusten henkilökunta, luottamuselimet ja osaamiskeskusneuvottelukunta ovat aktiivisia kaikilla tasoilla. Osaamiskeskusten henkilöstön, sosiaalialan ammattilaisten ja luottamushenkilöiden näkemykset pyritään saamaan mahdollisimman laajasti esille ja päätöksenteon pohjaksi. Asiasta ollaan yhteydessä mm. Keski-Suomen kansanedustajiin.

Vuoden 2009 aikana tullaan osallistumaan myös sosiaalialan eettisen työn kehittämiseen. Kun valtakunnallisesti ETENE:n työhön liitetään sosiaalihuolto, otetaan asia esille myös maakunnallisesti. Vuoden 2009 alkupuolella on Kosken toimeksiannosta valmistumassa opinnäytetyö, joka käsittelee sosiaalialan eettisten toimikuntien tarvetta, toimintaa ja kehittämismahdollisuuksia. Tätä työtä hyödynnetään Kosken toiminnan kehittämisessä. Aiheeseen liittyen jatketaan myös Jyväskylän yliopiston yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitoksen sekä Stakesin alueyksikön kanssa yhteistyötä, jonka puitteissa tiivistetään filosofien ja sosiaalipoliitikkojen vuoropuhelua. Vuoden 2009 aikana tullaan saattamaan julkaisukuntoon artikkelikokoelma *Sosiaalisen toiminnan ydintä etsimässä*. Kosken suunnittelija on kirjan yksi neljästä toimittajasta.

² Perusterveydenhuollon yksikkö –termi tulee Terveystieteiden tutkimuskeskuksen esityksestä. Esityksessä se on suunniteltu sijoitettavaksi sairaanhoitopiiriin. Yksikkö vastaisi mm. perusterveydenhuollossa tehtävän tutkimuksen koordinoimista, kehittämisestä, hoitoketjujen toimimisesta, täydennyskoulutuksesta ja erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon yhteensovittamisesta. (46§)

Osaamiskeskuksen työalueista voimistuu vuonna 2009 vanhustyö. Osaamiskeskukseen saadaan osana KASTE-ohjelmaa kaksi vanhustyön ammattilaista. He työskentelevät Itä- ja Keski-Suomen alueellisessa 'Vanhusten asumisen uudet ratkaisut ja asumisen varhainen tuki' - hankkeessa. Toisena alueellisena KASTE-hankkeena aloittaa 'Lasten ja perheiden hyvinvointipalveluiden kehittämishanke'. Tässä hankkeessa jatketaan Lastensuojelun kehittämisyksikkö ja Perhe-hankkeissa aloitettua työtä. Vuoden kuluttua hankkeeseen sulautuu myös Varhaiskasvatuksen kehittämisyksikkö.

Vaikka sosiaalialan kehittämisyksikkötyö näyttää tällä hetkellä olevan vaikeuksissa valtion rahoituksen katketessa, pyritään sitä kuitenkin jatkamaan osaamiskeskuksen tuella. Kehittämisyksiköt ovat Keski-Suomessa saaneet hyvän vastaanoton ja niiden työ on todettu erittäin tarpeelliseksi. Tätä työtä varten käynnistetään vuoden 2009 alussa mm. lastensuojelutyöryhmän työ uudelleen.

3 SUBSTANSSIALUEIDEN TYÖSKENTELY

3.1 Lasten ja perheiden tukemiseen suuntautuva työ

3.1.1 Lasten ja perheiden hyvinvointipalveluiden kehittämishanke Itä- ja Keski-Suomessa

Keski-Suomen lastensuojelun kehittämisyksikön ja keskisuomalaisten Perhe-hankkeiden työn jatkoksi on valmisteltu yhdessä Itä-Suomen toimijoiden (erva-alue) kanssa Lasten ja perheiden hyvinvointipalveluiden kehittämishanke. Hanke on saanut rahoituksen kansallisesta KASTE-ohjelmasta. Hankkeen tavoitteina on, että

1. lasten ja perheiden palveluita arvioidaan ja uudistetaan yhtenäisiksi ja asiakkaan näkökulmasta joustaviksi ja tarkoituksenmukaisiksi palvelukokonaisuuksiksi. Erityispalveluita kehitetään tukemaan peruspalveluita monitoimijaisella ja dialogisella yhteistyöllä. Innovatiivisia ja vaikuttavia toimintamalleja luodaan erityisesti palveluiden *nivelkohtiin*. Keskeinen lähtökohta on, että huoliin puututaan varhain lasten ja perheiden arjen kasvu- ja kehitysympäristöissä (kuvio 2.).
2. lasten ja perheiden osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia vahvistetaan lisäämällä perheiden ja palvelujärjestelmän vuorovaikutusta.

3. uudenlaisten palvelukokonaisuuksien edellyttämä työntekijöiden ja toimijoiden osaaminen ja palveluiden laatu varmistetaan turvaamalla pysyvä kehittämisrakenne lasten ja perheiden hyvinvointipalveluihin.

Lasten ja perheiden palveluiden kehittämistarve

Tavoitteena kasvuyhteisöjen turvallisuus, virikkeisyys ja riskiolosuhteita vähentävä ja ehkäisevä toiminta

Kuvio 2.

Hankkeessa

1. kootaan lasten ja perheiden palveluita yhtenäisiin palvelukokonaisuuksiin yhteensovittamalla julkisen sektorin eri ammattilaisten, hallintokuntien, järjestöjen ja yksityisten palveluntuottajien tekemää työtä.
2. vahvistetaan lasten ja perheiden osallisuutta, arjen sujumista ja elämänhallintaa tehostamalla varhaisen tuen muotoja.
3. vahvistetaan lasten ja perheiden palveluissa työskentelevien osaamista yhteisillä koulutuksilla ja konsultaatioilla. Itä- ja Keski-Suomen alueella toimivista kehittämisryhmistä ja hankkeista muodostetaan pysyvä kehittämisrakenne.

Toimenpiteistä vastaavat hankkeen sisälle muodostetut painopistealueiden mukaiset ylimaakunnalliset tiimit, joita ovat 1) ehkäisevä työ 2) lastensuojelun avohuolto ja lasten- ja nuorisopsykiatria ja 3) sijaishuolto ja perhehoito. Jokainen maakunta koordinoi yhtä painopistealuetta. Painopistealueita yhdistävät horisontaaliset kehittämisteemat, joita ovat 1) palveluprosessien kehittäminen 2) ehkäisevä työote 3) henkilöstön osaamisen vahvistaminen ja 4) vaikuttavuuden arviointi. Ensimmäisen tavoitteen ja toimenpiteen mukaiset painopistealueet ja horisontaaliset teemat on esitetty kuviossa 3.

PAINOPISTEALUEET JA HORIZONTAALISET KEHITTÄMISTEEMAT

Kuvio 3.

Hankkeen odotettuja vaikutuksia

Eheät lasten ja perheiden palvelukokonaisuudet

- Ennalta ehkäisy, varhainen puuttuminen ja varhainen tuki ovat vakiintuneet työmuodoiksi peruspalveluissa sekä ehkäisevissä ja korjaavissa palveluissa ja erityispalveluiden tarve on vähentynyt.
- Erityispalvelut tukevat peruspalveluita ja auttavat lapsia ja heidän perheitään ensisijaisesti näiden omissa arki- ja kasvuympäristöissä.
- Lasten ja perheiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen on luotu uudenlaisia, vaikuttavia toimintamalleja ja rakenteita.
- Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten määrä suhteessa ikäluokkaan on kääntynyt laskuun. Perhehoidossa olevien lasten suhteellinen osuus sijoitetuista lapsista on kasvanut. Sijaishuoltopalveluita järjestetään alueella koordinoitusti, laadukkaasti ja vaikuttavasti.
- Lasten ja perheiden palveluiden vaikuttavuuden arvioinnin ja hyvien käytäntöjen mallintamisen ja levittämisen välineitä on koottu ja pilotoitu.

Lasten ja perheiden osallisuus

- Lasten ja heidän vanhempiensa hyvinvointi, osallisuus, omavastuu ja integroituminen yhteiskuntaan ovat kasvaneet, syrjäytyminen on vähentynyt ja terveyserot pienentyneet.
- Lasten ja perheiden asema on vahvistunut alueella. Riskilapsuuksia osataan kuvata ja niiden tunnistaminen on tehostunut kaikilla tasoilla.

Henkilöstön osaaminen ja pysyvä kehittämisrakenne

- Lasten ja perheiden kanssa toimivien osaaminen on vahvistunut ja henkilöstön saataavuus on parantunut.
- Dialogiseen yhteistyöhön luodut mallit ovat käytössä.
- Henkilöstön osaamisen tueksi ja palveluiden laadun parantamiseksi on luotu pysyvä lasten ja perheiden hyvinvointipalveluiden kehittämisrakenne.

Hanketta hallinnoi Jyväskylän kaupunki ja hankkeen työntekijät toimivat Koskesta käsin.

3.1.2 Kiertävä lastensuojelun erityissosiaalityöntekijä

Kiertävä lastensuojelun erityissosiaalityöntekijä jatkaa vuonna 2009 työskentelyään kuntien lastensuojelun toimijoiden työn tukijana. Palvelua tarjotaan ensisijaisesti Keski-Suomen maakunnan kunnille ja muille toimijoille sekä Kangasniemen kunnalle.

Yhteistyötä Lasten ja perheiden hyvinvointipalveluiden kehittäminen Itä- ja Keski-Suomessa 2008 - 2011 –hankkeen kanssa rakennetaan sen mukaan kun työ uudessa hankkeessa pääsee alkuun. Tavoitteena on liittyä yhteisen toimintarakenteen kautta siihen työhön, joka tähtää varhaisen tuen tarjoamiseen lapsiperheille eri toimintaväylien (neuvola, lastensuojelun sosiaalityö jne.) kautta.

Lastensuojelun valtakunnallinen alkuarviointihanke päättyy vuoden 2008 lopussa. Hankkeen päätyttyä selvitetään yhteistyössä STM:n kanssa kiertävän lastensuojelun erityissosiaalityöntekijän mahdollisuuksia ottaa vastatakseen Koskessa tämän hankkeen jatkotyö. Näitä tehtäviä olisivat mm. lastensuojeluntarpeen arvioinnin koulutustarpeiden kokoaminen ja koulutajakoulutuksen saaneiden työntekijöiden yhteyksien vaaliminen.

Kiertävän lastensuojelun erityissosiaalityöntekijän toiminta perustuu edelleen suoritettakseen; suoritteiden hintaa pysyy entisellään mutta suoritettakseen korottamismahdollisuuksia selvittää.

Kiertävän lastensuojelun erityissosiaalityöntekijän palvelu koostuu edelleen konsultaatioista, työparityöskentelystä sekä pienimuotoisesta koulutuksesta lastensuojelun ja lasten huollon ja tapaamisoikeuden piiriin kuuluvissa asioissa. Erityinen valmius Lastensuojelun erityissosiaalityöntekijä Hannele Metsärannalla on kouluttaa lastensuojeluntarpeenselvitystyöskentelyyn sekä toteuttaa lastensuojelulakikoulutuksia sosiaalityön yhteistyöverkostoille. Hannele Metsäranta on saanut kouluttajakoulutuksen lastensuojeluntarpeenselvityksen kouluttamiseen vuonna 2008 toteutuneessa valtakunnallisessa Alkuarviointi - hankkeessa.

Kiertävältä erityissosiaalityöntekijältä saa työapua myös sukulaissijaisvanhemmuusselvityksiin ja lapsen läheisverkoston kartoituksiin. Hannele Metsäranta voi toimia toisena, lastensuojeluun perehtyneenä työntekijänä. Lastensuojelulain 13§:n mukaisena, lapsen asioista vastaavana sosiaalityöntekijänä toimii kunnan oma sosiaalityöntekijä.

Hannele Metsäranta valmistuu 2-vuotisesta työnohjaajakoulutuksesta Jyväskylän yliopiston täydennyskoulutuskeskuksesta keväällä 2009 ja voi jatkossa tarjota myös työnohjausta.

Hannele Metsäranta toimii myös jatkossa uuden Jyväskylän sosiaaliasiamiehenä, entisillä Jyväskylän maalaiskunnan alueilla, yhdessä sosiaaliasiamies Eija Hiekan kanssa

3.1.3 Lastensuojelun moniammatillinen asiantuntijaryhmä

1.1.2008 voimaan tulleen Lastensuojelulain (417/2007) 14 §:n mukaan

"Kunnan tai useamman kunnan yhdessä tulee asettaa sosiaali- ja terveydenhuollon edustajista, lapsen kasvun ja kehityksen asiantuntijoista sekä muista lastensuojelutyössä tarvittavista asiantuntijoista koostuva lastensuojelun asiantuntijaryhmä. Lastensuojelun asiantuntijaryhmä avustaa sosiaalityöntekijää lapsen huostaanottoa sekä sijaishuoltoa koskevien asioiden valmistelussa ja muussa lastensuojelun toteuttamisessa. Lisäksi asiantuntijaryhmä antaa lausuntoja lastensuojelutoimenpiteitä koskevan päätöksenteon tueksi."

Keski-Suomen kunnat ovat sopineet, että asiantuntijaryhmän toiminta annetaan Kosken vastuulle. Ryhmän toimintamallia kokeiltiin osana Lastensuojelun kehittämisyksikköhanketta. Se osoittautui tarpeelliseksi ja hyvin toimivaksi. Kunnat tekevät osaamiskeskuksen kanssa sopimuksen palvelun ostosta.

Vuoden 2009 alusta alkaen konsultaatiokerran hinta on 836 euroa, ja se sisältää 2,5 tunnin moniammatillisen asiantuntijakonsultaation sekä tarvittaessa kirjallisen lausunnon. Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus laskuttaa kuntia käytön perusteella. Työryhmä kokoontuu joka kuukauden viimeisenä perjantaina klo 13.00-15.30 Jyväskylässä, Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksessa. Työryhmä ei kokoonnu kesä- ja heinäkuussa. Yhteensä koontumiskertoja tulee vuoden 2009 aikana kymmenen.

3.1.4 Aikuisystävätoiminnan arviointihanke

Aikuisystävätoiminta on ennaltaehkäisevän lastensuojelutyön vapaaehtoistoimintaa, jota vuodesta 2008 alkaen ovat toteuttaneet yhdessä Mannerheimin Lastensuojeluliiton Keski-Suomen piiri sekä Pelastakaa Lapset ry:n Keski-Suomen aluetoimisto. Aikuisystävätoiminnassa vapaaehtoiset aikuiset toimivat lasten ja nuorten harrastuskavereina, ystävinä ja ohjaajina, joko paritoiminnassa (aikuinen-lapsi pari) tai pienryhmätoiminnassa (useita lapsia ja aikuisia toimii ryhmässä). Toimintamalli on kehitetty kahden Keski-Suomen Sosiaalialan osaamiskeskuksen hallinnoiman hankkeen, Sukupolvet verkoksi (2002-2004) ja Välittävät Sukupolvet (2005-2007), aikana.

Arviointihankkeen tarkoituksena on tarkastella jo loppuneita hankkeita kehittämisarvioinnin näkökulmasta. Kehittämisarvioinnin tavoitteena on löytää työkaluja tällä hetkellä olemassa olevan toiminnan kehittämiseen. Aikuisystävätoiminnan arviointihankkeessa päähuomio keskittyy 1) toiminnan vaikutuksiin yksilö-, lähiyhteisö- ja paikallisyhteisötasolla, 2) aikuisystävätoiminnan toimintamallin reunaehtojen etsimiseen, 3) toimintamallin kriittisten pisteiden kartoittamiseen sekä 4) aikuisystävätoiminnan erityisluonteen selvittämiseen vapaaehtoistoiminnan ja ennaltaehkäisevän lastensuojelutyön kentässä.

Arviointihankkeessa työskentelee tutkijana Alisa Puustinen ja arviointiraportti valmistuu kesäkuun 2009 loppuun mennessä.

3.2 Varhaiskasvatustyö

3.2.1 Varhaiskasvatuksen kehittämisyksikkö (VARKE)

Keski-Suomen varhaiskasvatuksen kehittämisyksikkö VARKE on toiminut Koskessa reilun vuoden (1.6.2007 alkaen). VARKE -hankkeessa on mukana 15 keskisuomalaista kuntaa ja

alan keskeiset oppilaitokset sekä tutkimus- ja kehittämisorganisaatiot yhteistyökumppaneina. VARKE:n toiminnan päätavoite on pysyvän, prosessinomaisen laadunhallinnan kehittäminen lasten ja perheiden varhaiskasvatuspalveluiden järjestämisessä ja sisällöissä. Päämääränä on keskisuomalaisen lapsen hyvinvoinnin edistäminen. Hanketta hallinnoi Jyväskylän kaupunki ja siinä työskentelee kokopäiväisesti kehittämisyksikön johtaja ja kehittämisspäällikkö sekä lyhytaikaisesti kehittäjämentoreita ja harjoittelijoita.

VARKE:n toiminta perustuu hankkeen tavoitteisiin ja painopistealueisiin sekä kuntatoimijoiden kanssa käytyihin keskusteluihin. Näissä keskusteluissa on arvioitu yhdessä kunkin kunnan kehittämistarpeita ja sovittu yhteistyöstä. VARKE tukee kuntien ja päivähoidon yksikköjen omaa kehittämistyötä pyrkien huomioimaan odotusten mukaisesti eri päivähoidon palvelumuodot. Kuntien oma kehittämistyö toimii uusien toimintamallien luomisen pohjana ja yhteisen jakamisen lähtökohtana. Toiminta perustuu monitieteisen varhaiskasvatuksen kehittämiseen uusien tutkimustietous ja valtakunnalliset ohjaavat asiakirjat huomioiden. Toiminnan linjauksia on tarkistettu kesällä 2008 tehdyn arvioinnin perusteella muun muassa jalkautumalla maakuntaan ja järjestämällä tilaisuuksia seutukunnissa. Vuonna 2009 keskitytään erityisesti prosessinomaiseen ja pitkäjänteiseen työyhteisökohtaiseen osaamisen kehittämiseen yhteisöllisen oppimisen kautta.

Vuonna 2009 käynnistetään seutukunnissa eripituisia kasvatuskumppanuuskoulutuksen peruskursseja syksyllä 2008 järjestetyn kouluttajakoulutuksen saaneiden työparien toimesta. Tavoitteena on kasvatuskumppanuusajattelumallin levittäminen ja erityisesti päivähoidon aloitustilanteen lapsilähtöinen kehittäminen. Muita kehittämisteemoja ovat varhaiskasvatussuunnitelmatyössä vasuarviointi, asiakkaiden osallisuus, vuorohoidon pedagogiikka, lastensuojelun ja päivähoidon yhteistyö ja erityispäivähoidon palveluprosessit. Vasukehittäjämentor työskentelee VARKE:ssa alkuvuoden 2009 ja tehtyä työtä jatketaan muun muassa tarjoamalla toimijoille koulutusmahdollisuuksia ja vertaistukea. Toinen kehittäjämentor palkataan ryhmäperhepäivähoidon teema-alueelle.

VARKE järjestää edelleen tavoitealueiden ja painopisteiden mukaisia koulutuksia, työkokouksia ja työpajoja, konsultatiivista työnohjausta, koordinoi verkostoyhteistyötä, koulutusjärjestelyjä ja vertaistuen malleja. Osaamisen kehittämistä suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä oppilaitosten ja muiden kumppanien kanssa. Yhteistyössä ylläpidetään säännöllisiä keskustelufoorumeita, joissa välitetään puolin ja toisin tietoa työelämän tarpeista ja tulevaisuuden haasteista ja tutkimustoiminnasta sekä opiskeluihin liittyvistä harjoitteluista ja niiden yhteyksistä kehittämisyksikön toimintaan.

Osaamisen kehittämisessä jatketaan moduulikoulutuksia, joilla pyritään päivittämään peruskoulutuksessa hankittua pätevyyttä. Moduulikoulutuksella tavoitellaan myös työntekijöiden ja koko kasvatusyhteisön tai tiimin osaamisen kehittämistä käytännön työn ja teoreettisen

tietouden vuoropuhelun avulla. Vuonna 2009 painottuu varhainen ja erityinen tuki. Esimiesten vertaisryhmätoimintaa jatketaan ja arvioidaan mallin toimivuutta toiminnan jatkamiseksi.

VARKE huolehtii edelleen paitsi hankkeessa mukana olevien kuntien varhaiskasvatuksen kehittämistyön tukemisesta myös koko maakunnan kehittämistyön koordinoinnista varhaiskasvatuksen työryhmän jäätystä toistaiseksi lepäämään. Vuonna 2009 VARKE järjestää maakunnallisen varhaiskasvatuspäivän helmikuussa ja tarpeen mukaan työkokouksia varhaiskasvatuksen toiminnan ja palvelujen alueelta. Maakunnan tasolla VARKE huolehtii myös Kosken hallinnoimana alkavan pohjoisen Keski-Suomen konsultoivan erityislastentarhanopettajan työn seurannasta ja antaa työntekijälle varhaiserityiskasvatuksen vertaistukea. VARKE osallistuu edelleen valtakunnalliseen varhaiskasvatuksen verkostoyhteistyöhön muun muassa varhaiskasvatuksen osaamiskeskusverkostossa (VOSKE) ja Stakesin kanssa.

VARKE –hankerahoitus päättyy 31.10.2009, joten vuosi 2009 tuo tullessaan myös toiminnan intensiivisen arvioinnin ja raportoinnin. 1.1.2009 alkava uusi Lasten ja perheiden hyvinvointipalvelujen kehittämishanke tulee olemaan vuonna 2009 keskeinen yhteistyökumppani. Uuden hankkeen osalta varhaiskasvatuksen kehittämistoiminta käynnistyy 1.11.2009 VARKEN toiminnan päätyttyä. VARKEN tulevan vuoden 2009 toiminta kootaan erilliseksi toimintasuunnitelmaksi.

3.2.2 Kiertävän erityislastentarhanopettajan työ

Pohjoisen Keski-Suomen kuusi kuntaa Kannonkoski, Karstula, Kinnula, Kivijärvi, Kyyjärvi ja Saarijärvi ovat tehneet sopimuksen Kosken kanssa kiertävän erityislastentarhanopettajan palveluiden ostamisesta. Sopimus koskee konsultoivan erityislastentarhanopettajan toimintaa. Toiminnan tarkoituksena on:

1. Päivähoitolain 4a § mukainen erityislastentarhanopettajan palveluiden säännöllinen saatavuus, jotta lasten välinen tasa-arvo ja yhdenmukaisuus erityiseen tukeen toteutuisi
2. Erityistä tukea tarvitsevien lasten hoidon ja kasvatuksen kehittäminen ja lasten tuen tarpeisiin vastaaminen
3. Henkilöstön osaamisen ja toimintakäytäntöjen kehittäminen

Kiertävän erityislastentarhanopettajan työhuone tulee sijaitsemaan Karstulan kunnan tiloissa mutta hän saa työlleen tukea sekä varhaiskasvatuksen kehittämisyksiköstä että Koskesta. Kiertävän erityislastentarhanopettajan toimintatapoina ovat mm:

- jalkautunut, suora henkilöstön ohjaus ja konsultaatio
- kuntien työntekijän työparina toimiminen
- osallistuminen asiakastapaamisiin / kotikäynteihin / neuvotteluihin
- puhelinkonsultaatio
- asiakirjoihin tutustuminen osana konsultaatiota
- erityisestä harkinnasta yksilö ja/tai pienryhmätyöskentely lasten kanssa (kartoitus, kuntoutus, henkilöstön työn ohjaaminen mallittamalla)
- pedagogisen toiminnan suunnittelu yhdessä henkilöstön kanssa
- kirjalliset yhteenvedot, lausunnot
- varhaiserityiskasvatukseen liittyvän koulutuksen järjestäminen tarvittaessa yhdessä yhteistyökumppanikuntien ja muiden alueella toimivien organisaatioiden kanssa
- uusimpaan tutkimukseen ja hyviksi todettuihin käytänteisiin ja toimintamalleihin perustuva kehittämissyö

Toiminnan kustannukset jaetaan osallistuvien kuntien kesken palvelun käytön mukaan. Vuosi 2009 on toiminnan kokeiluvuosi. Toiminnan jatkamisesta tehdään päätökset ensimmäisen vuoden kokemusten perusteella.

3.3 Vammaistyö

Kosken vammaispalvelutyöryhmä jatkaa toimintaansa edelleen. Työryhmä on luonteeltaan avoin tiedonvälitys- ja keskustelufoorumi, joka pyrkii osallistamaan jäseniään yhteisiin uusiin ideoita jalostaviin pohdintoihin. Työryhmä toivottaa myös uudet jäsenet tervetulleeksi. Työryhmän rooli on määritelty vammaistyön kehittämisyksikön keskeiseksi maakunnalliseksi kehittäjäfoorumiksi, jonka kautta keskusteluihin pääsevät mukaan myös laajemmat joukot, kuin vain virallisesti kehittämisyksikkö –hankkeessa mukana olevat tahot.

Työryhmällä on koordinoiva rooli ja se seuraa aktiivisesti myös muita maakunnassa toteutettavia kehittämishankkeita. Yhteistyössä POKEVA-hankkeen ja kuntien kanssa järjestetään maakunnalliset työkokoukset keskisuomalaisille kehitysvamma-alan työntekijöille sekä vammaispalveluiden sosiaalityöntekijöille. Kosken roolina on mahdollistaa ja varmistaa ammattilaisten keskinäisen työkokouksikäytännön jatkuminen. Kuntoutusohjaajien työkokouksikäytäntö on toiminut hyvin itsenäisesti. Myös tätä toimintaa Koske voi tukea, mikäli tarpeen. Kosken vammaispalvelutyöryhmä tekee yhteistyötä vammaisjärjestöjen kanssa ja osallistuu mahdollisuuksien mukaan vammaisfoorum tapahtuman järjestämiseen.

3.3.1 Keski-Suomen ja Pohjanmaan maakuntien verkostoitunut vammaistyön kehittämisyksikkö –hanke POKEVA

Sosiaali- ja terveysministeriö myönsi rahoituksen keväällä 2007 Keski-Suomen ja Pohjanmaan maakuntien verkostoituneelle vammaistyön kehittämisyksikköhankkeelle vuosille 2007 – 2009. Hankkeen muina rahoittajina ovat Keski-Suomesta Jyväskylä, Jyväskylän mlk, Jämsä, Saarijärvi, Kivijärvi ja Kyyjärvi ja Pohjanmaan maakunnista Eskoon sosiaalipalvelujen ky ja sen 42 jäsenkuntaa sekä Keski-Pohjanmaan sairaanhoito- ja erityishuoltopiirin 13 jäsenkuntaa. Hanketta hallinnoi Eskoon sosiaalipalvelujen ky. Lisäksi hankkeessa on mukana lukuisa joukko oppilaitoksia, järjestöjä ja muita toimijoita.

Hankkeen työntekijöinä ovat kehittämisjohtaja Seinäjoella ja kaksi kehittämissuunnittelijaa, yksi Seinäjoella ja toinen Jyväskylässä. Hankkeen toimintaa ohjaavat johtoryhmä, ohjausryhmä ja asiantuntijaryhmät. V. 2006 Keski-Suomeen perustettu tulkkitoimikunta jatkaa POKEVAN työryhmänä tulkkipalveluiden kehittäjänä.

Hankkeen päätavoitteena on luoda pysyvä kehittämisrakenne Keski-Suomen ja Pohjanmaan maakuntien alueelle. Vuoden 2009 tärkein tavoite onkin KASTE-rahoituksen hakeminen pysyväälle vammaisalan kehittämisrakenteelle (Vammaispalveluiden parhaat rakenteet ja prosessit).

POKEVAN toiminnalla tuetaan vammaisten henkilöiden lähipalveluja ja niiden kehittämistä sekä asiakastyötä tekevien erityisosaamisen karttumista. POKEVA kokoaa, arvioi ja kehittää vammaistyön toimintatapoja ja toimii verkostoitumalla ja kiinteässä yhteistyössä vammaispalveluja toteuttavien tahojen kanssa. 1.9.09 voimaan tuleva uusi vammaispalvelulaki ohjaa POKEVAN viimeisen vuoden toimintaa.

POKEVA jatkaa Keski-Suomessa lokakuussa 2008 päättyneen Vammaispalveluiden sosiaalityön ja verkostoituneen erityisosaamisen kehittäminen – hankkeen viitoittamalla tiellä. Hankkeen maakunnallinen asiantuntijaryhmä jatkaa POKEVAN työryhmänä. Hankkeessa valmistuneet oppaat ja lomakkeet siirtyvät POKEVAN ylläpidettäväksi ja päivitettäväksi. Palveluohjauksen menetelmiä levitetään edelleen ja juurrutetaan vammaispalvelun työntekijöiden käyttöön. POKEVA tekee tiivistä yhteistyötä Henkilökohtaisen avun keskuksen kanssa ja on tukena keskuksen toiminnan edelleen kehittämiseksi.

Vuonna 2009 POKEVA jatkaa Keski-Suomessa varhaiskuntoutuksen kehittämistä saattamalla loppuun käsikirjat ja mallinnukset ”Kehitysvammaisen lapsen kuntoutus- ja palvelupolut” sekä työstämällä käsikirjan/ perheen kansion perheiden käyttöön, joille on hiljattain syntynyt kehitysvammaisen lapsi tai joiden lapsilla on todettu kehitysvamma tai erityisen tuen tarpeita ennen kouluikää. Käsikirjat ja mallinnukset valmistuvat uuden Jämsän ja uuden Jyväskylän vammaispalveluihin ja perheille. Käsikirjat ovat edelleen hyödynnettävissä muissa kunnissa. Tärkeä yhteistyökumppani varhaiskuntoutuksen sekä kehitysvammaisten erityishuollon kehittämisessä tulee v. 2009 olemaan Keski-Suomen sairaanhoitopiiri. Suojarinteen ky lopetetaan vuoden 2008 loppuun mennessä ja 1.1.09 alkaen siirtyvät kehitysvammaisten erityishuoltolain mukaiset erityishuoltopiirin johtoryhmän viranomaistehtävät Keski-Suomen sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tehtäviksi. Lisäksi sairaanhoitopiiri järjestää jäsenkunnilleen vuoden 2009 alusta lukien kehitysvammaisten ohjaus- ja neuvontapalvelut (aiemmalla nimeltään kuntoutusneuvola). Osa Keski-Suomen kunnista järjestää kuntoutusneuvolatoiminnan omana lähipalvelunaan tai suunnittelee omaa toimintaa tiiviissä yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon kesken. POKEVA toimii Keski-Suomessa kuntien lähipalvelun tukena kuntien edelleen kehittäessä omaa palvelutarjontaansa. Lisäksi POKEVA tekee tiivistä yhteistyötä sairaanhoitopiirin kanssa maakunnallisen kuntoutusneuvolatoiminnan käynnistyessä.

Vuoden 2009 aikana valmistuu yhteistyössä Kehitysvammaliiton kanssa haastavasti käyttäytyville asiakkaille palvelumalli, mikä toimii ns. jalkautuvan erityisosaamisen perusteella. Lisäksi valmistuu käsikirja ”Haastava käyttäytyminen erityistä tukea tarvitsevilla henkilöillä” työntekijöiden käyttöön.

Tulkkipalveluja kehitetään yhteistyössä valtakunnallisen Etätulkkkaus-hankkeen kanssa jättämällä mm. koulutuksia ja tiedotustilaisuuksia etätulkkauksesta. POKEVA tekee yhteistyötä Jyväskylän, Vaasan ja Seinäjoen tulkkikeskusten kanssa. Tulkkipalvelut siirtyvät v. 2010 valtiolle ja Kelalle. POKEVA toimii tiedonvälittäjänä tässä muutoksessa.

POKEVA hyödyntää tietoteknologiaa verkosto-organisaatiossa (esim. videoneuvotteluyhteydet). POKEVA on mukana kehittämässä Keski-Suomen sosiaalialan ammattilaisten yhteisöverkko Sonetta sekä tuottaa sisältöä ja materiaalia erityisesti Vammaispalvelut osioon. POKEVAN tärkeimmät tuotokset viedään Sonetteen POKEVAN omien nettisivujen lisäksi.

POKEVA osallistuu valtakunnalliseen vammaispalveluiden kehittämistyöhön (mm. Stakesin palvelusuunnitelmatyöryhmä, Vammaispalvelun käsikirja Sosiaaliporttiin).

3.3.2 Henkilökohtaisen avun keskus HAVU

Henkilökohtaisen avun keskus eli HAVU -keskus aloittaa toiminnan vaiheittain 1.1.2009 Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen toimintana osana Henkilökohtaisen avun keskus eli HAVU –keskushanketta, johon haetaan kuntarahoituksen lisäksi kehittämisrahaa vuosille 2009-2011.

Vammaispalveluiden sosiaalityön ja verkostoituneen erityisosaamisen kehittäminen -hankkeessa (v. 2006- 2008) kehitettiin ja tuotteistettiin henkilökohtaisen avun keskuksen malli ja yhtenäiset toimintaohjeet henkilökohtainen avustaja järjestelmään Keski-Suomessa, joiden pohjalta Keski-Suomen henkilökohtaisen avun keskus eli HAVU -keskus aloittaa toiminnan. Hanke verkostoitui myös valtakunnallisen Stakesin ja Kynnys.ry:n henkilökoh-
taisen avun verkoston Assistentti.infon ja Invalidiliitto ry:n hallinnoiman Tre@validia -hankkeiden kanssa. Yhteistyötä henkilökohtaisen avun verkostojen kanssa jatketaan HAVU -keskushankkeessa vuonna 2009.

Vammaispalveluiden sosiaalityön ja verkostoituneen erityisosaamisen kehittäminen -hanke (v. 2006- 2008) ja Keski-Suomen ja Pohjanmaan maakuntien verkostoitunut vammaistyön kehittämisyksikkö –hanke eli POKEVA selvittivät rahoituspohjaa Keski-Suomen ja Pohjanmaan yhteiselle Henkilökohtaisen avun keskus -hankkeelle eli HAVU -keskushankkeelle. Rahoitus saadaan Keski-Suomen 11 kunnalta ja Eskoon sosiaalipalveluiden kuntayhtymältä vuosille 2009- 2011. Tavoitteena on pysyvän henkilökohtaisen avun keskustoiminnan käynnistämiseen liittyvä kehittämistyö. Vuonna 2009 hanke tekee tiivistä yhteistyötä POKEVA -kehittämisyksikkö -hankkeen kanssa.

Päätavoitteena HAVU -keskushankkeessa on henkilökohtaisen avun keskuksen käynnistämiseen liittyvä kehittäminen ja uudistuvaan vammaispalvelulakiin valmistautuminen 1.9.2009 lukien huomioiden henkilökohtainen avustajajärjestelmän käyttäjinä eri vammaisryhmät ja henkilökohtainen avustajatoiminnan uudet järjestämistavat. Lisäksi henkilökohtaisen avun keskus koordinoi kehitysvammaisten perhehoitopaikkojen välitystä sekä vastaa

osaltaan omaishoitajien lomitustarpeisiin. Tavoitteena henkilökohtaisen avun keskuksen palvelussa on vammaisen henkilön osallisuus, hyvinvointi ja sosiaalinen turvallisuus, jota tukevat kehittyvien lähipalveluiden lisäksi tarvittava erityis- ja tukipalvelujen saatavuus henkilökohtaisen avun keskuksen keinoin. Havu -hankkeelle perustetaan ohjausryhmä, maakunnalliset asiantuntija- ja asiakaskehittäjäryhmät Keski-Suomeen ja Pohjanmaan alueelle.

Vuonna 2009 Havu -keskushankkeessa paneudutaan työryhmien käynnistämiseen ja Tre@validia hankkeen pilottialueena avustajaportti.fi palvelun käyttöönottoon Keski-Suomen Havu -keskuksessa Jyväskylän alueella. Hankkeessa selvitetään henkilökohtaiseen apuun liittyviä tukipalveluita yhteistyössä Keski-Suomen ja Pohjanmaan kuntien kanssa.

Keskus toimii myös henkilökohtaisen avustajajärjestelmän maakunnallisen kehittämisen tukena. Henkilökohtaisten avustajien työnantajia ja avustajia sekä vammaispalvelun työntekijöitä hyödyttäviä koulutuksia järjestetään yhteistyössä kehittämissyksikkö -hankkeen ja oppilaitosten sekä muiden yhteistyötahojen kanssa.

3.4 Vanhustyö

Kehittämistyön tavoitteena on rakentaa ja tukea Keski-Suomen maakunnassa ikä-ihmistä aidosti kuntouttavaa palvelujärjestelmää. Työkaluina Koskella on edelleen jatkuva työryhmätyöskentely sekä osaltaan myös Kaste-ohjelman rahoituksella käynnistyvä laaja kehittämisshanke. Kosken vanhuspalvelutyöryhmä on maakunnallinen avoin foorumi, jonka kokoonpanossa on vanhustyön asiantuntijoita kunnista, järjestöistä, oppilaitoksista sekä tutkimuslaitoksista.

Vuoden 2009 alkupuolella Koske kutsuu koolle vanhustyön järjestöjen yhteistyötapaamisen. Vuoden aikana tullaan myös kutsumaan koolle vanhussosiaalityötä tekevien työntekijöiden työkokous. Vanhustyön teeman tiimoilta tullaan vuoden 2009 aikana tiivistämään yhteistyötä terveydenhuollon suuntaan. Yhteyttä pidetään myös maakuntaan perustetun gerontologisen koulutuksen verkostoon ja osallistutaan valtakunnallisiin vanhustyön kehittäjien tapaamisiin.

3.4.1 Vanhusasiavaltuutettu – hanke

Vanhusasiavaltuutettu – hanke on Jyväskylä sotainvalidien asuntosäätiön hanke, joka toimii Kosken tiloissa. Hanke toimii vuosina 2007 – 2009.

Vanhusasiavaltuutettu toimintamallin kehittämisessä on ollut tarkoitus tuoda ikäihmisten ääntä ja näkökulmaa paremmin esille. Vanhusasiavaltuutettu luo uusia kanavia ikäihmisten mielipiteiden ja tarpeiden kuulemiseksi sekä edistää poikkihallinnollista yhteistyötä eri toimialojen ja toimintayksiköiden kesken ikäihmisten asioista ja palveluista päätettäessä. Vanhusasiavaltuutetun tehtävänä on vanhusten edun, oikeuksien ja hyvinvoinnin edistäminen Keski-Suomessa yleisellä yhteiskuntapolitiikan alalla.

Vanhusasiavaltuutettu ei ole viranomainen eikä hän tee jälkikäteistä lainvalvontaa tai anna ratkaisuja yksittäisiin asioihin. Valtuutetun toimintatapoina ovat mm. kannanotot, neuvonta, aloitteet, vierailut ja muut kohtaamiset ikääntyvien kanssa sekä selvitystyöt. Vanhusasiavaltuutettu herättelee päättäjiä ja muita kuntalaisia sekä toimii ikääntyvien äänen vahvistimena. Positiivisemmän vanhuskäsityksen aikaan saaminen, vanhusten aseman vahvistaminen ja mm. alan työvoimansaannin varmistaminen edellyttävät yhteistyötä ja arvokeskustelua. www.vanhusasia.fi

3.4.2 Vanhusten asumisen uudet ratkaisut ja asumisen varhainen tuki – hanke

Kaste-ohjelmasta rahoitusta saanut kehittämisshanke *Vanhusten asumisen uudet ratkaisut ja asumisen varhainen tuki* käynnistyy vuoden 2009 alussa. Hanke on osa *Toimivat sosiaali- ja terveyspalvelut Itä- ja Keski-Suomessa* -kokonaisuutta ja sitä hallinnoi Joensuun kaupunki. Hankkeen tavoitteina on mm. luoda vanhusten asumisen uudet ”välimuotoiset” ratkaisut, vahvistaa kotona asumisen varhaista tukea, vähentää vanhusten laitoshoidon tukea teknologisten apuvälineiden käyttöönottoa sekä turvata pysyvä kehittämisrakenne vanhustyöhön. Käytännössä hankkeen toimintasuunnitelma tulee konkretisoitumaan sen käynnistyttyä. Kehittämistoimet liittyvät kiinteästi kuntien ajankohtaisiin tarpeisiin ja jo toteutettujen kehittämisshankkeiden prosessien eteenpäin viemiseen.

Keski-Suomen alueella hankkeen käynnistämisestä ja koordinoinnista vastaa Koske yhdessä Jyväskylän kaupungin kanssa. Valtaosa Keski-Suomen kunnista on lähdössä hankkeen toimintaan mukaan. Hankesuunnitelman mukaisesti hankkeen henkilöstöstä kaksi kehittäjää toimivat Keski-Suomessa. Kehittämistyötä tehdään tiiviissä yhteistyössä Gerocenter-säätiön, Jamk:n hallinnoiman Esteetön Koti (Esko)-hankkeen sekä vanhusasiavaltuutetun kanssa.

Vuoden 2009 aikana tullaan tarkistamaan käynnistyvän hankkeen (ja sen myötä rakentuvan mahdollisen pysyvän kehittämisrakenteen) ja Kosken työnjakoa ja rooleja esim. maakunnallisten työkokousten ja seminaarien järjestämisessä. Jo vakiintuneita käytäntöjä ovat kaksi kertaa vuodessa toteutettavat työkokoukset avopalveluohjaajille sekä päiväkeskusohjaajille. Vanhustyön johtajien ja ylihoitajien työkokouksia koordinoidaan edelleen yhdessä kuntien ja Gerocenterin kanssa.

3.5 Aikuissosiaalityö

3.5.1 Aikuissosiaalityön kehittämishanke

Vuonna 2009 käynnistyy Keski-Suomen maakunnan Aikuissosiaalityön kehittämishankkeen viimeinen toimintavuosi. Vuosi 2008 oli hankkeen aktiivisinta toiminta-aikaa. Hanketta on rahoittanut Länsi-Suomen lääninhallitus valtionavustuksella sekä hankkeessa mukana olleet 17 kuntaa kuntarahoituksella. Hanketta hallinnoi Keuruun kaupunki.

Aikuissosiaalityön hankkeen tavoitteena on aikuissosiaalityön osaamisen ja asiantuntijuuden vahvistaminen, aikuissosiaalityön ammatti- ja tehtävärakenteiden kehittäminen sekä aikuissosiaalityön yhteiskunnallisen roolin kirkastaminen. Kuvio 1 jäsentää aikuissosiaalityön hankkeen tavoitteita, niiden tasoja sekä keinovalikoimaa. Tavoitteisiin on pyritty neljän elementin; täydennyskoulutuksen, maakunnallisen keskustelufoorumin, kehittämishankkeiden ja tutkimustoiminnan avulla.

Kuvio 1. Hankkeet tavoitteet, tasot ja keinot

Täydennyskoulutuskokonaisuuden 15 koulutuspäivästä viisi järjestetään vuonna 2009 painopisteenä aikuissosiaalityön menetelmällinen osaaminen harjoituksineen. Koulutuspäiviin vuosina 2007 ja 2008 yhdistetty maakunnallinen keskustelufoorumi pyritään vuonna 2009 toteuttamaan osana maakunnan Sonette-yhteisöverkon aikuissosiaalityölle rakennettua sähköistä keskustelufoorumiä. Hankkeen painopistealueiden (aikuissosiaalityön ammatti- ja tehtävä rakenne, aktivointi- ja työllistämistyö, päihde- ja mielenterveystyö sekä palveluohjaus) kehittämistyö on paikantunut vuonna 2008 ja edelleen vuonna 2009 sekä teemallisten työkokousten että paikallisen/kuntakohtaisen työskentelyn muodossa. Käytännön työkaluista erityisesti työprosessimallinnusten yhteenveto ja dokumentointi (sisältäen aikuissosiaalityön tilanneselvityksen ja palvelusuunnitelmadokumentit sekä niiden vieminen osaksi kuntien asiakastietojärjestelmiä) painottuvat vuonna 2009. Selvitystoiminnan osalta keskitytään hankkeen arviointiin.

Vuonna 2007 hankkeessa keskityttiin aikuissosiaalityön täydennyskoulutuksen ja maakunnallisen keskustelufoorumin sekä painopistealueiden suunnittelun ja toteutuksen käynnistämiseen. Vuonna 2008 jatkettiin hankkeen keinojen toteuttamista sekä pyrittiin nostamaan esiin maakunnallisia aikuissosiaalityön toimivia käytäntöjä ja malleja. Vuoden 2009 painopisteenä tulee olemaan hankkeessa kerätyn tiedon avulla aikuissosiaalityön yhteiskunnallisen roolin kirkastaminen sekä hankekuntien ammatti- ja tehtävä rakenteiden arviointi. Hanke jatkaa yhteistyötään valtakunnallisen aikuissosiaalityön kehittäjien verkoston kanssa. Hankkeen loppuraporttina tuotetaan keskisuomalaisen aikuissosiaalityön käsikirja sekä sähköisessä (Sonette-yhteisöverkko) että paperiversiomuodossa.

3.5.2 Osaamisen kehittäminen rahapeliongelmiin ehkäisyssä ja hoidossa

Taustaa

Rahapelihaittojen ehkäisyn sekä tuki- ja hoitopalvelujen kehittämisen tueksi käynnistyi maaliskuun alussa 2008 valtakunnallisen täydennyskoulutuksen tuottaminen. Verkkooppimisympäristöön rakennettavaa koulutusta on tarkoitus jatkossa hyödyntää eri koulutusasteilla ja soveltuvilla koulutusaloilla.

Koulutuksen kehittämistyö tapahtuu Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskusten Stakesin toimeksiannosta ja osana sen koordinoimaa Pelihaitat – toimintakokonaisuutta Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksessa Koskessa. Koulutuksen sisällöntuotantoon, verkko- ja mediatekniseen toteutukseen sekä pilotointiin on vuoden 2008 aikana hankittu laaja-alaisesti eri alojen asiantuntijoiden osaamista. Kehittämistyötä koordinoi Koskeen paljattu koulutuskoordinaattori. Koulutuksen tuotannon rahoittaa Sosiaali- ja terveysministeriö.

Tavoitteena on vahvistaa riski- ja ongelmapelaamista työssään kohtaavan henkilöstön osamista rahapeliongelmien ehkäisyssä, tunnistamisessa, arvioinnissa, tuki- ja hoitopalveluissa sekä ongelmapelaajien läheisten huomioon ottamisessa.

Toiminta vuonna 2009

Verkkokurssin on tarkoitus valmistua tammikuun loppuun mennessä 2009. Koulutuksen 6 op:n moduulipohjainen täydennyskoulutuksen peruspaketti pilotoidaan Keski-Suomen moniammatillisessa ryhmässä ja pääkaupunkiseudun päihdepalvelujen erityispalveluista koostuvassa ryhmässä helmikuusta kesäkuuhun 2009. Yksittäisiä moduuleja pyritään kokeilemaan myös tutkintoon johtavassa koulutuksessa.

Pilotoinnin arvioinnin pohjalta jatkokehitetty koulutus otetaan käyttöön ja sitä markkinoidaan laaja-alaisesti syksyllä 2009. Koulutus soveltuu esimerkiksi täydennys- ja henkilöstökoulutukseen, jonka järjestäjät saavat koulutuksen käyttöönsä Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen kautta toistaiseksi maksutta.

Kehittämistyön loppuvaiheessa toimintaa tullaan täydentämään kuntiin suuntautuvalla asiantuntijatuella erityisesti rahapelihaittojen tuki- ja hoitopalvelujen järjestämisessä.

3.6 Päihdetyö

3.6.1 Päihdefoorumi

Keski-Suomen päihdefoorumi siirtyi vuoden 2008 aikana kokouspainotteisesta toiminnasta järjestämään kerran vuodessa työkokoustyyppisen maakunnallisen seminaarin. Tätä toimintamallia jatketaan myös vuoden 2009 aikana. Elokuussa järjestettiin yhteistyössä Jyväskylän seudun päihdepalvelusäätiön sekä eri kehittämishankkeiden kanssa maakunnallinen päihdepäivä, joka saavutti erittäin suuren osanoton. Tämän päivän saama palaute tullaan hyödyntämään ja yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa tullaan järjestämään Keski-Suomen päihdefoorumin seminaaripäivä myös vuonna 2009.

3.6.2 Päivän selvään päihdehuoltoon –hanke

Päivän selvään päihdehuoltoon –hankkeen tavoitteena on keskittyä korjaavaan päihdetyöhön puuttumalla sosiaalipäivystyksen asiakastilanteiden kautta esiin nousseisiin lasten ja lapsiperheiden huoltajien päihdekäyttöön tukemalla heitä suunnitelmallisesti päihdeiden käytön vähentämisessä. Tavoitteen saavuttamiseksi on tehty yhteistyötä mm. maakunnan kuntien sosiaalitoimien, Jyväskylän katulähetyksen Perhepolku-projektin sekä Valtakunnallisen lastensuojelun alkuarviointi sekä Aikuissosiaalityön kehittämishankkeiden kanssa. Hankkeen työntekijä tekee toisen puolen työajasta maakunnallisen sosiaalipäivystyksen koordinointia.

Päihdehankkeessa jatketaan vuonna 2009 kuntien päihdepalvelujärjestelmätiedon kokoamista yhteistyössä Aikuissosiaalityön hankkeen kanssa. Sonette-yhteisöverkkoon on laadittu laaja Päihdehuolto-osio, jonka päivittämis- ja tiedon koonnin osavastuu on päihdehankkeella. Vuonna 2009 jatketaan myös Päihdehuolto-osion sivuston päivittämistä mm. uutisin ja ajankohtaisissa päihdetyöhön liittyvissä asioissa. Sonetteen on myös päihdehankkeen aloitteesta tehty Päihdehuolto-osion alle Työvälineet ja -menetelmät -sivusto, johon on koottu ammattilaisten työkalupakiksi eri tahojen kehittämää työvälineitä ja -menetelmiä mm. lomakkeita, testejä, aineistojen tilausohjeita sekä verkkojulkaisuluettelo.

Vuoden 2009 aikana seurataan Jyväskylän Katulähetyksen Perhepolku-projektin kanssa yhteistyössä kehitetyn Lapsen kokemus: Kun kotona juodaan –työkirjan käyttökokemuksia sekä kootaan palautetta työkirjan käytöstä yhteistyössä Perhepolku-projektin kanssa. Myös päihdeosaamiseen liittyvien koulutusten järjestäminen yhteistyössä mm. sosiaalipäivystyksen sekä eri hankeyhteistyökumppaneiden kanssa kuuluvat Päihdehankkeen tavoitteisiin vuonna 2009.

3.7 Koulutusyhteistyö

Kosken koulutusyhteistyöryhmä kokoaa yhteen sosiaalialan eri oppilaitosten edustajia. Uusiin työelämän edustajien mukaan saaminen keskusteluihin on eräs vuoden 2009 haasteista. Työryhmä tarjoaa vapaamuotoisen foorumin eri koulutusasteiden ja -yksiköiden yhteistyön tiivistämiselle. Vuonna 2009 tullaan kokousten ja tilaisuuksien myötä jalkautumaan eri toimipisteisiin ja ideoimaan mm. opiskelijayhteistyötä.

Eräänä esimerkkinä yhteistyöstä on vuoden 2009 aikana käynnistyvä sosiaalialan opetusklินิกakokeilu. Jo pitkään suunnitteilla ollut opetusklินิกka perustuu Jyväskylän kaupungin, Jyväskylän yliopiston, Jyväskylän ammattikorkeakoulun sekä Kosken väliseen yhteistyöhön. Tavoitteena on luoda sosiaalialan opiskelijoille, oppilaitosten opettajille ja tutkijoille sekä henkilöstölle (sosiaalityöntekijöille ja sosiaaliohjaajille) käytännönläheinen, aitoja asiakastilanteita hyödyntävä oppimisympäristö. Tarkoituksena on vahvistaa moniammatillista orien-

taatiota sosiaalialan työssä. Toiminnan kokeiluvaiheen suunnitteluun tullaan hakemaan rahoitusta Keski-Suomen Liitolta.

Käytännön opetuksen kehittämisen osio Kosken kotisivuille keskittyy toistaiseksi lastensuojelutyöhön. Sivut on suunnattu lastensuojelun harjoittelupaikoista kiinnostuneille ammat-
tiopiston, ammattikorkeakoulun ja yliopiston opiskelijoille Keski-Suomessa. Sivut on myös tarkoitettu rekrytointiväyläksi Keski-Suomessa sosiaalialalla toimiville työyhteisöille. Vuoden 2009 aikana seurataan sivujen käyttöä ja tehdään päätöksiä vastaavanlaisen toiminnan laajentamisesta muillekin toiminta-alueille.

Vuoden 2009 aikana Koske on aloitteellinen yhteistyöosapuoli alueen yliopiston ja ammattikorkeakoulun toimijoiden suuntaan yleisemminkin. Yhteistyöneuvottelut molempien oppilaitosten vastuutahojen kanssa pyritään järjestämään Kosken hallituksen ehdottamalla tavalla.

Maakunnallinen täydennyskoulutuskalenteri toimii osana Sonette -yhteisöverkkoa ja siitä pyritään tiedottamaan ja sen käyttöönottoa vahvistamaan aktiivisesti kevään 2009 aikana. Sama tapahtuma- ja koulutuskalenteri on käytössä myös Kosken uusien kotisivujen kautta.

Henkilöstön riittävyys ja kehittäminen sekä maakunnassa kootun ennakkointitiedon hyödyntäminen ovat edelleen haasteellisia tehtävinä Kosken koulutusyhteistyöryhmän työlistalla. Näitä kysymyksiä käsittelevät myös monet muut toimijat ja erilaiset foorumit. Koske tulee osallistumaan keskusteluihin ja voi tarpeen mukaan kutsua koolle esimerkiksi kuntien henkilöstöpäälliköitä, TE-keskuksen edustajia sekä vastaavia muita tahoja ko. kysymysten ympärille.

Kaste-ohjelman eräänä toimenpiteenä on *Henkilöstön riittävyyden varmistaminen ja osaamisen vahvistaminen*. Koske on mahdollisuuksien mukaan aktiivisena osapuolena suunnittelutyössä, kun alueelle suunnitellaan ja/tai käynnistetään tähän osioon liittyviä alahankkeita. Suunnitteilla on Ura-asema –hanke hyvinvointialan rekrytoinnin kehittämiseksi sekä alustavia suunnitelmia on tehty myös *Esimiehet työhyvinvoinnin johtajina* –hankkeen kokoamiseksi.

4 SOSIAALIASIAMIESTOIMINTA

Osaamiskeskus jatkaa vuonna 2004 aloitettua sosiaaliasiamiestoimintaa. Kuntien yhdistymisten ja palvelualuemuutosten vuoksi asiamiespalvelua ostavien kuntien määrä vähenee, mutta muutosta on myös toiseen suuntaan, sillä Konnevesi tulee uutena kuntana mukaan sosiaaliasiamiespalveluun. Vuonna 2009 palvelua ostaa aluksi 14 kuntaa, mutta 1.7.2009 alkaen

Kuhmoinen siirtyy hankkimaan palvelun Jämsästä. Kosken sosiaaliasiamiespalvelun asukas-pohja on noin 190 000. Päätoimisena sosiaaliasiamiehenä jatkaa Eija Hiekka. Kiertävä lastensuojelun erityissosiaalityöntekijä Hannele Metsäranta työskentelee oman toimensa ohessa edelleen osa-aikaisesti entisen Jyväskylän maalaiskunnan alueiden sosiaaliasiamiehenä. Järjestelystä on kokemusta kolmelta vuodelta ja se on todettu hyväksi mm. loma-aikojen sijaismenettelyssä.

Sosiaaliasiamiestoiminta on puolueetonta ja riippumatonta asiakaspalvelua sekä kehittämistyötä. Asiamies neuvoo, tiedottaa ja pyrkii edistämään sosiaalihuollon asiakkaiden oikeuksien toteutumista. Sosiaaliasiamiehet kokoavat kunnittain palautetietoa sosiaalihuollon palvelujen toimivuudesta, seuraavat asiakkaan oikeuksien ja aseman kehitystä sekä laativat vuosittain selvityksen kunnille edellä mainituista asioista. Valtaosa sosiaaliasiamiestyöstä on asiakaspalvelua, mutta tehtävään kuuluu myös runsaasti yhteistyötä julkisten ja yksityisten sosiaalihuollon palvelujen tuottajien, oppilaitosten, järjestöjen ja muiden sosiaalialan toimijoiden kanssa. Sosiaaliasiamiehet osallistuvat ammattitaitoa ylläpitävään ja kehittävään koulutukseen sekä tekevät yhteistyötä monien sosiaalialan palveluita kehittävien hankkeiden kanssa. Päätoiminen sosiaaliasiamies kuuluu valtakunnalliseen sosiaaliasiamiesyhdistykseen.

Sosiaalialan työstä ja palveluista nousevien kysymysten pohdinta kannustaa jatkamaan osaamiskeskuksessa Keski-Suomen sosiaalialan eettisen neuvottelukunnan perustamistyötä. Jyväskylän ammattikorkeakoulun opiskelijan opinnäytetyönä tekemä vuoden 2009 alussa valmistuva esiselvitys valottaa valtakunnallista ja maakunnallista sosiaalialan eettistä toimintakulttuuria. Selvitys evästää Kosken ja Stakesin Jyväskylän alueyksikön edustajien suunnitteluryhmää eettisen neuvottelukunnan toiminnan jatkosuunnitteluun ja käynnistämiseen.

Vuoden 2009 aikana toteutetaan Keski-Suomen kuntiin suunnattu kysely potilasasiamiestoiminnan järjestämisestä, koska joistakin kunnista on oltu yhteydessä ja tiedusteltu Koskelta mahdollisuutta ostaa myös potilasasiamiehen palvelut.

5 SOSIAALIPÄIVYSTYKSEN KOORDINOINTI

Koske jatkaa vuonna 2009 Keski-Suomen kuntien toimeksiannosta maakunnallisen sosiaalipäivystyksen koordinointia. Sosiaalipäivystyksellä tarkoitetaan välttämättömien ja kiireellisten sosiaalipalvelujen järjestämistä. Sosiaalipäivystyksen kautta saadaan myös tietoa kunta- ja aluekohtaisesti asukkaiden hyvinvoinnin tilasta ja se antaa suuntaa palvelujen kehittämislle sekä ennaltaehkäisevälle työlle.

Sosiaalipäivystyksen koordinaattorin tehtäviin kuuluu:

1. Maakunnan päivystysjärjestelmien koordinointi
2. Koulutuksen ja työnohjauksen järjestäminen
3. Tiedottaminen ja sosiaalipäivystykseen liittyvä yhteistyö mm. kuntien ja päivystäjien kesken, yhteistyökumppanien suuntaan, julkisuuteen sekä hankeyhteistyö
4. Sosiaalipäivystyskalenterin (Mobile-kuntien osalta) ylläpito sekä sosiaalipäivystykseen liittyvän materiaalin ja lomakkeiston ylläpito ja päivitys
5. Sosiaalipäivystystä koskevien tietojen keruu, tilastointi ja raportointi
6. Tiedontuotanto sosiaalihuollon kehittämiseksi
7. Valtakunnallinen yhteistyö
8. Sosiaalipäivystyksen ja järjestelmän kehittäminen
9. Päivystysvuorojen suunnittelu (Mobile-kuntien osalta)

6 VIESTINTÄ

6.1.1 Kosken viestintä

Kosken viestintästrategia ja viestinnän toimintasuunnitelma ajantasaistetaan vuoden 2009 alussa. Tärkeällä sijalla on edelleenkin kokoonpanoltaan vaihtuvan työyhteisön sisäisen tiedonkulun hyvä toimivuus ja ajantasaisuus sekä toiminta-alueet ylittävä yhteinen tietoisuus sosiaalialan kehittämisen tavoitteesta.

Maakunnallisessa viestinnässä panostetaan Sonette- yhteisöverkon käyttöönottoon ja sisältöjen täydentämiseen sekä Kosken uudistettujen sivujen ajantasaiseen päivitykseen.

Yhä lisääntyvä yhteistyö terveydenhuollon suuntaan sekä itäsuomalaisten Kaste-kumppaneiden kanssa asettavat uusia vaatimuksia myös Kosken viestinnälle.

Kosken raporttisarjan julkaisujen toimitustyöhön panostetaan. Raporttisarjan julkaisutoimintaa koordinoi Kosken suunnittelija. Toimituskunta muodostuu Kosken vakituisesta henkilökunnasta. Sarjajulkaisujen (tutkimuksia ja raportteja –sarjat) lisäksi Kosken kotisivuilla julkaistaan myös muita selvityksiä ja raportteja.

Kokouskäytäntöjen kehittäminen

Tarkoituksenmukaisia etäyhteyksiä tullaan ottamaan käyttöön ja tuetaan niiden hyödyntämistä maakunnassa sekä maakunnan rajojen ulkopuolella. Kosken tiloihin hankitaan etäyhteydenpitoon tarvittavat videoneuvottelulaitteet ja osaamista. Yhdessä SosKes-hankkeen kanssa ja opiskelijayhteistyönä kartoitetaan maakunnan kunnissa ja yhteistyökumppaneilla olevat valmiudet yhteydenpitoon ilman fyysistä paikanpäälle matkustusta. Koske pyrkii aktiivisesti omissa toiminnoissaan hyödyntämään kamerayhteyden, kaiutinpuhelimien, puhe-
linneuvottelujen ja muiden mahdollisten välineiden käytön.

Arkistointiin ja aineistojen hyödyntämiseen ohjeistusta

Koskeen toimintojen ja hankkeiden toimesta kerääntyvän runsaan tietovarannon (monenlaiset kysely- ja haastatteluaineistot ja materiaalit) jäsentäminen, arkistointi ja säilyttäminen selvitetään vuoden 2009 aikana. Aineistojen tutkimuksellisen hyödyntämisen mahdollisuudet ja reunaehdot selvitetään. Tämä edellyttää mm. arkistointisääntöjen, tutkimuseettisten kysymysten yms. selvittämistä. Tähän työhön perustetaan työryhmä ja hyödynnetään muiden organisaatioiden vastaavanlaiset ohjeistukset ja toimintamallit.

6.2 SosKes – hanke / Sonette - yhteisöverkko

SosKes -Kunnallisten sosiaalipalveluiden tietohallinnon kehittäminen Keski-Suomessa -hanke käynnistyi elokuussa 2005. Hanke on osa kansallista vuosina 2003–2007 toteutettua sosiaalialan kehittämisohjelmaa ja laatuaan ensimmäinen koko Keski-Suomea kattava sosiaalihuollon tietoteknologiahanke. Hankkeen rahoittajia ovat STM ja Keski-Suomen kunnat. Jyväskylän maalaiskunnan hallinnoiman hankkeen ensimmäinen vaihe päättyi 31.5.2007. Hanke sai sosiaali- ja terveystieteiden ministeriöltä valtionavustusta jatkohankkeeseen vuosille 2007–2009.

SosKes-hankkeessa on kehitetty Keski-Suomen sosiaalialan ammattilaisten yhteisöverkko Sonette, joka on Keski-Suomen sosiaalialan ammattilaisille räätälöity ja ajantasainen sisäinen tiedotuskanava ja työväline. Sonetten sisältöä on tehty yhdessä kuntien sosiaalialan ammattilaisten ja asiantuntijoiden sekä Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen ja alan hankkeiden kanssa jo yli kolmen vuoden ajan. Yhteisöverkon sisältöä laajennetaan ja täydennetään jatkuvasti yhteistyötahojen kanssa ja käyttäjiltä saadun palautteen perusteella. Sonettes-

sa julkaistaan kaikki Kosken kehittämistyö. Lisäksi se tarjoaa julkaisujärjestelmän myös Kosken uusille kotisivuille www.koskeverkko.fi.

Sonetten sisältö julkaistaan samassa julkaisujärjestelmässä kuin Internetso, joka on Keski-Suomen terveydenhuollon ammattilaisten yhteisöverkko. Verkon käyttö vaatii käyttäjätunnuksen ja salasanan. Yhteisöverkkoon pääsee kirjautumaan osoitteesta www.sonette.fi. Käyttäjä pääsee samalla kirjautumisella molempiin verkkoihin. Rinnakkaiset verkot mahdollistavat keskisuomalaisten sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten joustavan tiedon- saannin ja – välityksen yhteisten asiakkaiden hyväksi.

SosKes-yhteisöverkon uudeksi nimeksi tuli 10.10.2008 alkaen Sonette. Samaan aikaan terveydenhuollon ammattilaisten yhteisöverkko MediKesistä tuli Internetso. Nimen lisäksi myös yhteisöverkkojen ulkoasut ja kirjautumissivu uudistuivat.

Hankkeen viimeisen vuoden aikana syntyy suunnitelma siitä kuinka Sonette –yhteisöverkon toiminta tulee jatkumaan hankkeen päättyttyä 31.10.2009.

7 SOSIAALIPOLIITTINEN VAIKUTTAMISTYÖ

Kosken yhtenä tehtävänä on sosiaalipoliittisen keskustelun herättäminen Keski-Suomen maakunnassa. Tässä yhteydessä on mahdollista tuoda esiin sosiaalialan osaamista, sosiaalialan tutkimuksessa syntynyttä tietoa ja tarjota erilaisia ratkaisuja yhteiskunnalliseen keskusteluun ja kehittämistyöhön. Koske osallistuu aktiivisesti toimintaympäristön ajankohtaisia ilmiöitä esim. taloudellisen taantuman seurauksia käsittelevään keskusteluun.

Sosiaalipoliittista vaikuttamistyötä tehdään ainakin seuraavilla tavoilla:

- Osallistumalla maakunnan kehittämistyöhön mm. sosiaalialan yhdistysten, Keski-Suomen liiton, alan oppilaitosten, yritysten, kuntien ja seutukuntien sekä sairaanhoitopiirin ja lääninhallituksen kanssa.
- Osallistumalla valtakunnalliseen keskusteluun STKL:n ja muiden järjestöjen, ministeriöiden, Terveyden ja hyvinvoinnin laitokes, Kuntaliiton ja Huoltaja-säätiön kanssa..
- Koordinoimalla yhteistyössä Keski-Suomen sairaanhoitopiirin kanssa Keski-Suomen sosiaali- ja terveydenhuollon alueellisen koordinaatioryhmän työtä ja Keski-Suomen sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämissuunnitelman tekoa.
- Jatkamalla yhteistyötä korkeatasoisten sosiaalipoliittisten seminaarien järjestämisessä Keski-Suomen sosiaaliturvayhdistyksen kanssa.

- Tukemalla Keski-Suomen sosiaali- ja terveysjohtoa kunnallisen sosiaali- ja hyvinvointipolitiikan merkityksen esiin nostamisessa ja muotoilemisessa. mm. yhteisten työkokousten yhteydessä.
- Aloittamalla uudelleen kuntakierroksen, koska Keski-Suomen kuntien tilanne ja yhteistyön roolit ovat muuttuneet voimakkaasti kunta- ja palvelurakenneuudistuksen edetessä.

8 OSAAMISKESKUKSEN SISÄINEN TYÖ JA HENKILÖSTÖJOHTAMINEN

- Hallitus kokoontuu vuoden aikana 7 kertaa.
- Kosken strategiaryhmä jatkaa toimintaansa keskustellen ja linjaten ajankohtaisia kysymyksiä sekä osaamiskeskus- että hanketyön tueksi.
- Järjestetään työyhteisön kuukausikokoukset ja viikkokahvit
- Huolehditaan työyhteisön vuosittaisista kehittämiskeskusteluista ja työnohjauksesta sekä työterveyttä ylläpitävän liikunnan ja kulttuurin tukemisesta.
- Järjestetään osaamiskeskustyötä tukevaa koulutusta.
- Järjestetään työyhteisön strategiapäiviä kaksi kertaa vuodessa. Myös hallituksen jäsenet kutsutaan strategiapäiviin.
- Työsuojelun toimintaohjelman ja turvallisuussuunnitelman jalkauttaminen
 - Vuoden 2009 alussa varmistetaan syksyllä 2008 koottujen Kosken työsuojelun toimintaohjelman ja turvallisuussuunnitelman käyttöönotto. Ensiapukoulutus järjestetään kaikille halukkaille työyhteisön jäsenille. Lisäksi turvallisuusohjeiden konkreettista soveltamista harjoitellaan tutustumalla kiinteistöön laitoshenkilön opastuksella. Yhteistyössä kiinteistön muiden toimijoiden kanssa toteutetaan turvallisuusharjoitus.

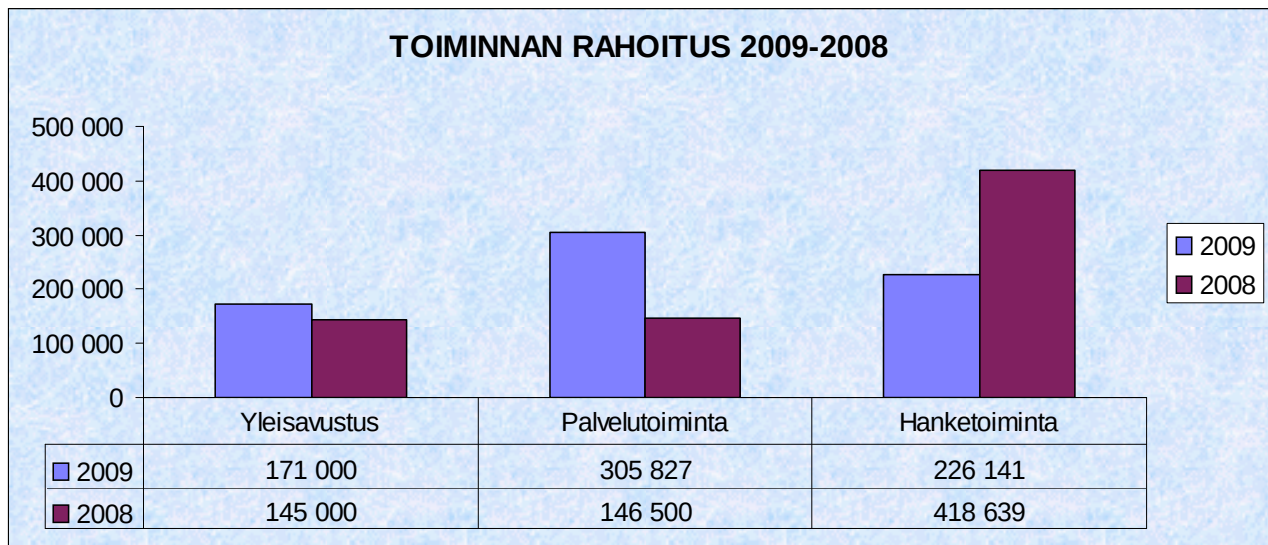
9 OSAAMISKEKUKSEN TALOUS

Vuonna 2009 kokonaistuottoja ennakoidaan kertyvän yleisavustus mukaan lukien 702 000 euroa, missä vähennystä kuluvan vuoden budjettiin 6 %. Tilinpäätöstoteumaan 2007 verrattuna lisäystä on 12 %. Kuluvan vuoden aikana käynnistyneiden hankkeiden myötä kokonaistuottototeuma v. 2008 tulee olemaan n. 750 000 euroa.

Palvelutoiminnan tuottoja arvioidaan kertyvän yhteensä 307 000 euroa. Merkittävin näistä on uutena toimintana aloittava henkilökohtaisen avun keskus, minkä kuntalaskutustuotto on 106 000 euroa. Jatkavista toiminnoista sosiaaliasiamiehen palvelun tuottoja arvioidaan kertyvän kuluvan vuoden tavoin n. 69 000 euroa. Kiertävän lastensuojelun erityistyöntekijän palvelujen tuottoarvio on 42 000 euroa, mikä vastanee vuoden 2008 toteumaa. Sosiaalipäivystyksen ennakoidaan kerryttävän kassaa 33 000 eurolla. Toinen uusi toimintamuoto on kuuden pohjoisen Keski-Suomen kunnan kanssa sovittu kiertävä erityislastentarhaopettajapalvelu, minkä sopimustuotto on 52 000 euroa. Konsultointi- ja koulutusmyynti mukaan lukien palvelutoiminnan tuotot ovat kaksinkertaiset kuluvaan vuoteen verrattuna ja kattavat n. 43 % kokonaisrahoituksesta. STM:n yleisavustusta on budjetoitu 171 000 euroa, missä lisäystä kuluvaan vuoteen 25 000 euroa. Yleisavustus kattaa hieman vajaan neljänneksen kokonaisrahoituksesta.

Hankerahoituksista merkittävin on STM-rahoitteinen Pelihaitta-projekti, mikä tuottaa kuluja vastaten 94 000 euroa. Päihdehuolto-hanke on toinen isompi 47 000 euron kokonaisbudjetilla. Yhteensä 10 eri hankkeesta arvioidaan kertyvän tuottoja yhteensä 226 000 euroa, mikä on 32 % kokonaisrahoituksesta. Mainittakoon, että myöhemmin lisäbudjetoitavien Kaste-hankkeiden (Vanhus ja Lapset/perheet) käynnistyminen lisännee hanketoiminnan volyymia n. 30 000 eurolla.

Kokonaistuottokertymän oleellisin muutos on uusien toimintojen myötä tapahtuva palvelutoimialan suhteellisen osuuden lähes kaksinkertaistuminen kuluvaan vuoteen verrattuna. Päätoimialoittain budjetoidut jakaumat v. 2009 - 2008 ovat seuraavat:

Kulupuolen suurimman erän muodostavat henkilöstömenot, joita oletetaan kertyvän vajaat 476 000 euroa, mikä on edellisvuosien tavoin reilut 2/3 kokonaiskuluista. Budjetoituja henkilötyövuosia on 10.

Muut toimintakulut on mitoitettu hanketuottoihin niin, että kokonaismenot ovat n. 141 000 euroa. Yksittäisten tiliryhmien budjettisummat tarkentuvat vielä tilikauden aikana rahoituspäätösten myötä. Vuokramenoja kertyy uusien palvelutoimintojen tarvitsemien lisätoimitilojen myötä 83 000 euroa. Poistot ennakoidaan 1 500 euroon, mikä osoittaa osaamiskeskuk- sen vähäisen käyttöomaisuuden määrää. Korvausinvestoinnit on budjetoitu suoraan käyttö- talouteen. Tilikauden ylijäämäksi osoitetaan ei voittoatuottavaa toimintaperiaatetta noudat- taen 441 euroa.

	BUDJ. 2009	BUDJ. 2008	TOT-% B08-B07	TP 2007	TOT-% B09-TP07
VARSINAISEN TOIMINNAN TUOTOT					
Toimintatuotot	151 332	144 000	105	103 683	146
Koulutus- ja konsultointituotot	2 500	2 500	100	21 289	12
Muut tuotot	378 136	454 779	83	352 422	107
VARSINAINEN TUOTOT YHTEENSÄ	531 968	601 279	88	477 394	111
VARSINAISEN TOIMINNAN KULUT					
HENKILÖSTÖMENOT	-476 420	-474 394	100	-421 084	113
VUOKRAT	-83 401	-70 419	118	-52 149	160
MUUT KULUT	-141 205	-199 361	71	-154 413	91
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-701 027	-744 174	94	-627 646	112
POISTOT	-1 500	-1 500	100	-1 288	116
KÄYTTÖTALouden JÄÄMÄ (+/-)	-170 558	-144 395	118	-151 540	113
YLEISAVUSTUKSET	171 000	145 000	118	151 645	113
TUOTTOJÄÄMÄ	442	605	73	64	

K O S K E
KESKI-SUOMEN
SOSIAALIALAN
OSAAMISKESKUS

Julkaisija
Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus

Käyntiosoite
Matarankatu 4, Jyväskylä
Postiosoite
PL 35 (MAT), 40014 Jyväskylän yliopisto
www.koskeverkko.fi

